

Список використаних джерел

1. Індекс сприйняття корупції. 2022. URL: <https://cpi.ti-ukraine.org/>
2. Дашковська О. Р. Антикоруційна експертиза як складова єдиного правового моніторингу нормативних правових актів. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. № 25. С. 18–21.
3. Сметаніна Н. В., Маалулі О. В. Антикоруційна експертиза як напрям запобігання корупції. *Часопис Київського університету права*. 2019. Т. 1. С. 237–240.
4. Про запобігання корупції: Закон України від 28.12.2014 р. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2014. № 49. Ст. 2056. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n529>
5. Лисенко М. О. Антикоруційна експертиза нормативно-правових актів як засіб забезпечення законності в правотворчій діяльності органів виконавчої влади. *Держава і право*. 2014. Вип. 66. С. 125–133.
6. Ортинський В. Л. Правові питання організації проведення антикорупційної експертизи нормативно-правових актів. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2015. № 813. С. 66–70.

Сокол Денис Олександрович,
студент навчально-наукового
інституту № 2 Національної
академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

Калінюк Анжела Леонідівна,
доцентка кафедри цивільно-правових дисциплін
Національної академії внутрішніх справ,
докторка філософії

ВПЛИВ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА

У зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України 24 лютого 2022 р., на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України, відповідно до пункту 20 частини першої статті 106 Конституції України, Закону України «Про правовий режим воєнного стану» на всій території України було введено воєнний стан [1]. Даний правовий режим обмежує реалізацію цивільних та конституційних прав людини.

Тож, на підставі даного положення, слід детально розглянути особливості

механізму цивільно-правового регулювання цивільних відносин, враховуючи, що повномасштабна збройна агресія росії стала серйозним викликом усій системі регулювання суспільних відносин, що засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників, котра вже за самою своєю сутністю призначена забезпечувати звичайне, повсякденне буття людини. Так, починаючи з моменту, коли Закон набув чинності, вплив правового режиму воєнного стану на забезпечення прав і свобод людини і громадянина, неодмінною складовою розгляду є сутність та значення механізму правового регулювання, первісним і основним його елементом (правовим засобом) є норми права, реалізація яких, потребує певних зусиль. Розглядаючи засоби примусу в узагальненому вигляді дане поняття можна розкрити як вплив на особу, або на майно суб'єкта правовідносин, з метою досягнення бажаної поведінки або певного результату. Щодо законодавчого визначення даного терміну, варто звернути увагу на те, що в умовах воєнного стану механізм правового регулювання у сфері цивільних відносин коригується відповідно до головної мети суспільства: подолати загрози самому його існуванню.

Таким чином, на підставі збройної агресії було введено в дію певні положення та зміни які мали певний вплив як негативний так і позитивний, що змінили звичний порядок цивільних відносин. У першу чергу змін зазнали економіка та господарські відносини які об'єктивно стають найважливішим об'єктом регулятивного впливу. Об'єктивність такого тиску пов'язується із тією винятковою роллю, яку відіграє держава в воєнний час, яку не можуть повноцінно та стало виконати громадські формування, механізми вільного ринку або самоорганізації населення чи бізнесу. Не можуть, бо воєнний час диктує потреби злагодженої роботи на усіх рівнях соціальної, економічної, політичної, правової та іншої роботи в країні, що може забезпечити лише така соціально-політична організація суспільства, як держава [2].

Також значного впливу зазнали обмеження права приватної власності в даному правовому режимі, що регулюється певним переліком законів. Реквізиція як спосіб припинення права приватної власності передбачена у ст. 353 ЦК України, відповідно до якої «у разі стихійного лиха, аварії, епідемії, епізоотії та за інших надзвичайних обставин, з метою суспільної необхідності майно може бути примусово відчужене у власника на підставі та в порядку, встановлених законом, за умови попереднього і повного відшкодування його вартості (реквізиція). В умовах воєнного або надзвичайного стану майно може бути примусово відчужене у власника з наступним повним відшкодуванням його вартості» [3]. Отже, за загальним правилом, в рамках реквізиції примусове відчуження майна здійснюється на умовах попереднього відшкодування вартості. Однак воєнний стан є винятковою ситуацією, коли майно може бути примусово відчужено навіть без попереднього відшкодування вартості. Більш детально порядок примусового відчуження майна регулюється Законом України «Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану» [4] та Відповідно до ст. 23 Закону України «Про правовий режим

воєнного стану».

Розглядаючи вплив воєнного стану на існування суспільства в цілому, інтереси приватних осіб зазнали значних обмежень. В даному контексті інститут правочину відіграє важливу роль, адже щодня ми стикаємося з необхідністю вчинити той чи інший правочин. Так Постановою Кабміну № 480 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо діяльності нотаріусів та функціонування єдиних та державних реєстрів, розробником яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану». Згідно з даної постанови, рішення про вчинення правочину як, наприклад, укладення договору дарування, складання заповіту, довіреності, відчуження тощо зазнало певних змін. з метою недопущення несанкціонованого втручання окупантів, рейдерства та інших небезпечних інформаційних маніпуляцій було вимкнено всі ключові державні реєстри, зокрема і Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб підприємців та громадських формувань, а також, звісно, Державний реєстр речових прав на нерухоме майно [5].

З метою зменшити фінансовий вплив на деякі категорії населення та дещо адаптувати нові реалії життя до сьогодення, законодавець був змушений приймати нові законодавчі норми, які б змогли допомогти врегулювати відносини між іпотекодавцем та іпотекодержателем. Тобто, зокрема і сфера кредитних відносин зазнала значного впливу

Зазнали змін і сімейне право, обставини пов'язані зі стримуванням збройної агресії Російської Федерації, призводять до того, що громадянам України не завжди є можливість очікувати, так як невідомо, що може статись сьогодні або завтра. Тому, у відповідності до постанови Кабінету Міністрів України від 07.03.2022 р. № 213, подати заяву та офіційно оформити шлюб в умовах воєнного стану можна протягом одного дня, “якщо один із наречених є військовослужбовцем, поліцейським, особою рядового і начальницького складу інших правоохоронних органів (СЦЗ, ДБР, ДКВС, НАБУ, БЕБ) або працівником закладу охорони здоров'я, може проводитися відділами державної реєстрації актів цивільного стану без особистої присутності такого нареченого (нареченої)”. На сьогоднішній день: оформити шлюб можна в будь-якому органі державної реєстрації актів цивільного стану (ДРАЦС) на території, де не ведуться бойові дії; подати заявку та оформити шлюб можна за день і дистанційно. При цьому за певних умов шлюби можуть реєструвати не лише працівники органів ДРАЦС. Так відповідно до п. 2 Постанови Кабінету Міністрів України від 07.03.2022 р. № 213, акт цивільного стану також може засвідчуватися актом про укладення шлюбу, який складається безпосереднім командиром військовослужбовця, поліцейського [6].

Відтак, вивчення зазначених та інших обмежень, нададуть змогу знайти компромісні рішення та ефективні стратегії боротьби з зовнішніми аспектами впливу росії проти України, та внутрішніми чинниками, що призводять до нестабільного функціонування країни.

Насамкінець слушно зазначити, що для належного забезпечення стабільності і захисту національної безпеки в умовах воєнного стану, державні органи вживають рішучих заходів. На сьогоднішній день, у зв'язку з

продовженням воєнного конфлікту, важливо забезпечити баланс між необхідністю захисту державних інтересів та збереженням конституційних прав та свобод громадян. Це вимагає уважного аналізу та пропорційного застосування заходів, спрямованих на забезпечення національної безпеки, але при цьому з урахуванням важливості збереження цивільно-правового інституту.

Список використаних джерел

1. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII : станом на 19 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 03.11.2023).

2. Саєнко А. Г. Здійснення господарської діяльності в умовах воєнного стану. URL: http://lsej.org.ua/10_2022/64.pdf

3. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV : станом на 5 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 02.11.2023).

4. Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану : Закон України від 17.05.2012 р. № 4765-VI : станом на 29 верес. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4765-17#Text> (дата звернення: 02.11.2023).

5. Реалізація та захист цивільних прав в умовах воєнного стану. *Матвеевські цивілістичні читання* : матеріали міжн. наук.-практ. конф. (м. Київ, 14 жовт. 2022 р.) / В. В. Цюра, В. О. Бажанов, Б. С. Щербина, Д. В. Кравчук та ін. / Відп. ред. В. В. Цюра. Київ, 2022. 206 с.

6. Деякі питання державної реєстрації шлюбу в умовах воєнного стану : Постанова Каб. Міністрів України від 07.03.2022 р. № 213 : станом на 8 верес. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213-2022-п#Text> (дата звернення: 02.11.2023).

